

Openingslezing voor het Symposium Nederlands Slavernijverleden Indische Oceaan

4 juni 2025
Jacobikerk, Utrecht

 international institute
of social history
internationaal instituut
voor sociale geschiedenis

Radboud Universiteit

Slavernij herbezien?

De urgentie van het
Aziatisch slavernijverleden

Matthias van Rossum
Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
Radboud Universiteit

1

Openingslezing Symposium Nederlands Slavernijverleden
Indische Oceaan - 4 juni 2025 - Jacobikerk Utrecht

Slavernij herbezien? De urgentie van het Aziatisch slavernijverleden

Matthias van Rossum
Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis
Radboud Universiteit

Opening: Voorbij Banda?

2

Openingslezing Symposium Nederlands Slavernijverleden
Indische Oceaan - 4 juni 2025 - Jacobikerk Utrecht

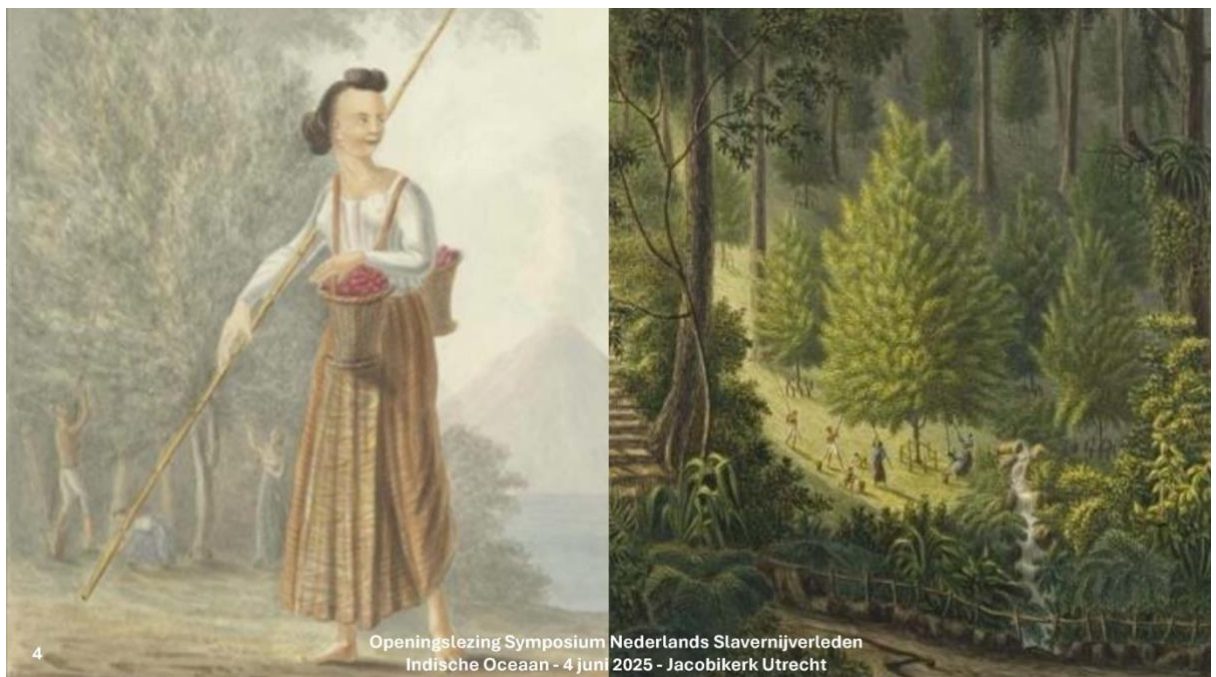
Inleiding: Voorbij Banda?

[Slide 2]

We zien hier Banda. Het zijn relatief zeldzame beelden, want deze negentiende-eeuwse schetsen van een marineofficier zijn een paar van de weinige beelden die het werk van slaafgemaakten op de plantages van Banda dichtbij brengen. We zien mensen met lange stokken waarmee noten uit de bomen gehaald werden. U ziet manden, en noten die worden geraapt. [Slide 3]

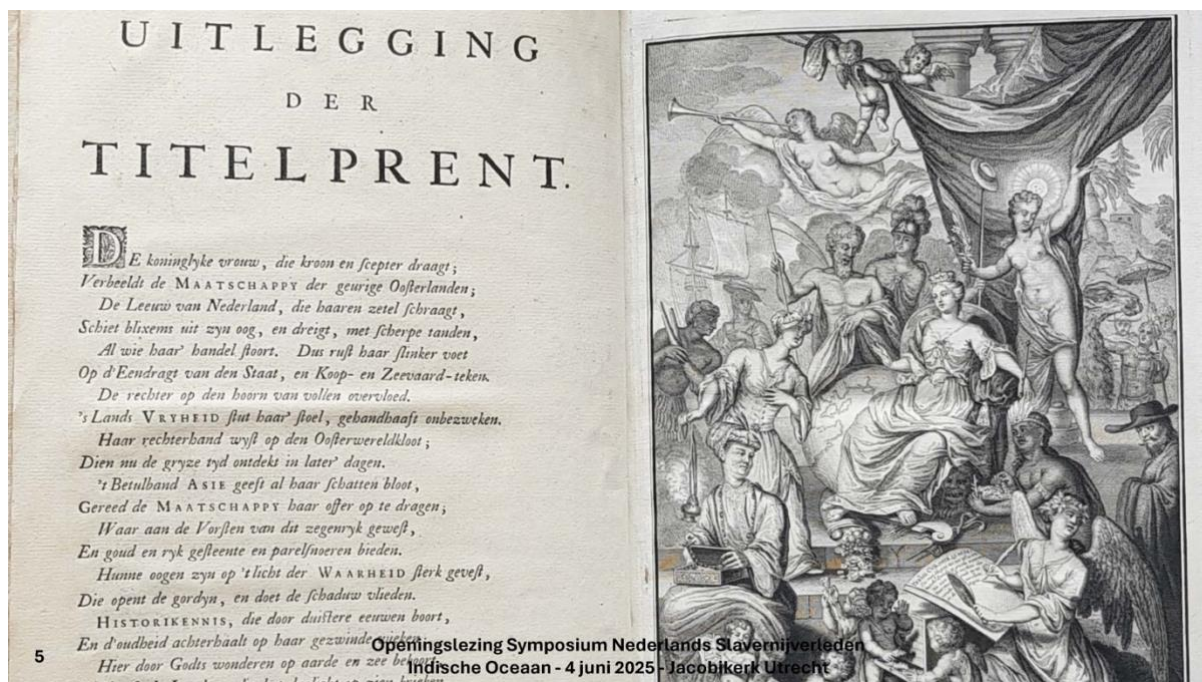
Het gebrek aan beeld is geen toeval. De extreme rijkdom die nootmuskaat de VOC opleverde maakte de Banda-eilanden in eerdere eeuwen tot één van haar bedrijfsgeheimen, die met harde hand en censuur werd bewaakt. Of hooguit van veraf bekeken mocht worden.

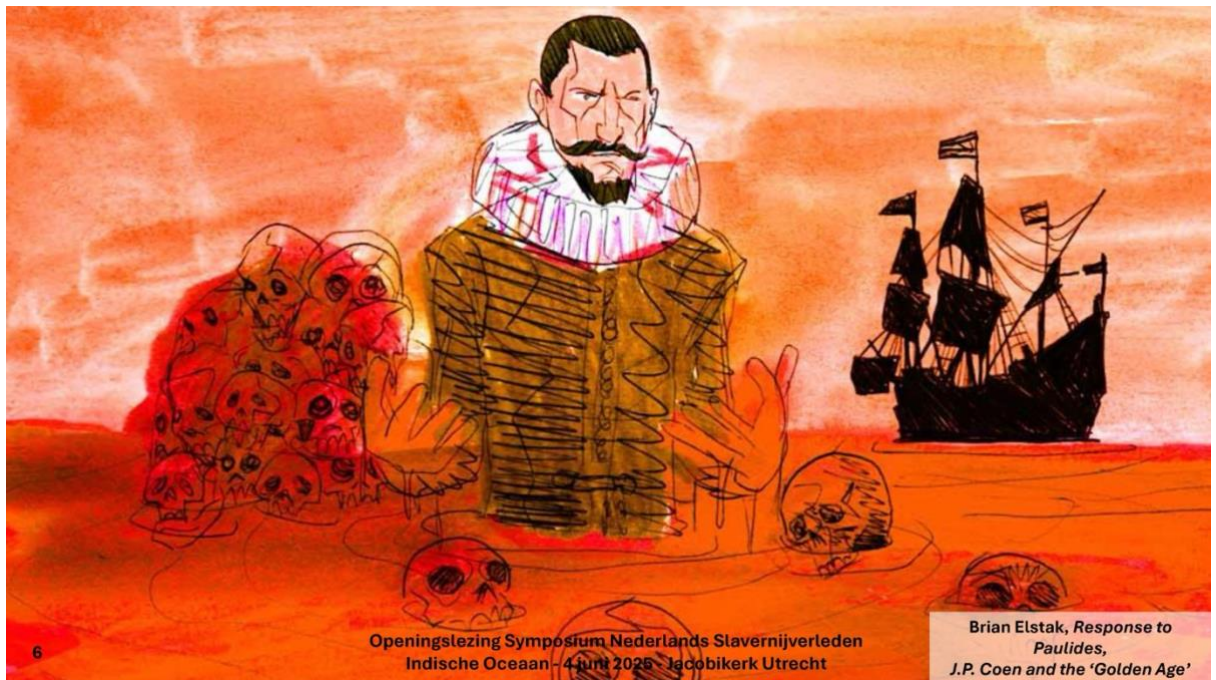
[Slide 4] Zo anders zijn deze beelden. Met zachte kleuren, uit de verte en tegelijkertijd toch wat intiem. Lieflijke beelden die passen bij de negentiende-eeuwse vertekeningen van het

koloniaal verleden die we niet alleen moeten deconstrueren, maar waar we dwars doorheen moeten breken.

Ik neem u in deze opening dan ook graag mee langs drie fragmenten die hier andere beelden tegenover zetten.

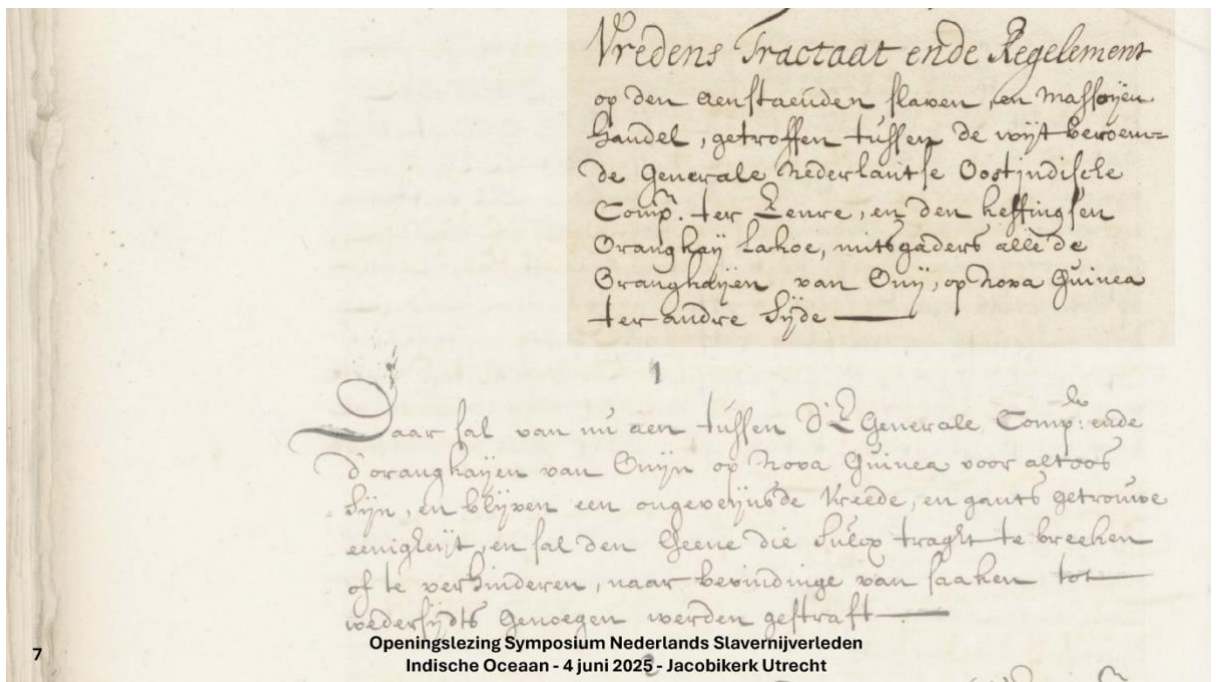
[Slide 5] Allereerst, via Francois Valentijn, die in zijn boek voor de toenmalige superrijken van de Republiek in de vroege achttiende eeuw noteerde dat de slaafgemaakten 'den ganschen dag hun werk' verrichten op de plantages (die op Banda eufemistisch 'perken' werden genoemd). Tijdens de oogst gingen 'de slaaven van 's morgens vroeg yder met een mandeken na[ar] 't bosch om nooten te plukken'. Pas vlak voor het donker kwamen ze weer terug. De noten moesten vervolgens door de slaafgemaakten uit hun bolster gehakt, een gevaarlijke klus met de kans – zo vertelt Valentijn – om 'een vinger of twee' te verliezen. Vaak werd ook in het donker doorgewerkt, en moest voor het onderhoud, de eigen moestuin en meer worden gezorgd. Over de verdere omstandigheden spreekt hij niet, maar het onophoudelijk verzet spreekt boekdelen. Valentijn legt uit dat hoe 'sterk' de wacht bij de vaartuigen ook was, het met regelmaat '20 of 30 [slaven] en meer' lukte om met een boot weg te vluchten.

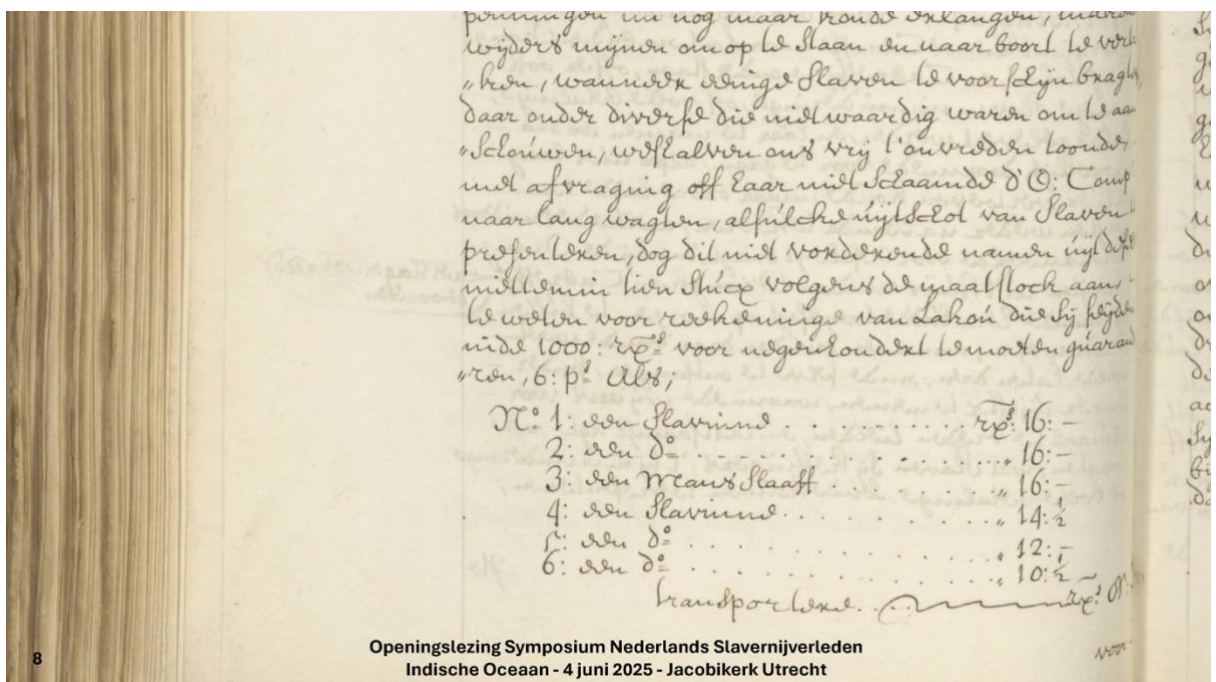
De omstandigheden waren dus hard en zwaar. [Slide 6] En die kennis was wijdverbreid. Zo zien we in een tweede fragment de slaafgemaakten op het VOC-schip *Delfland*, in 1743 met rijst voor de kust geankerd voor Banda. Aan boord was ook Sieree van Sorong, die later in de verwarring voor de rechtbank ook wel 'Papoe van Papoea' werd genoemd. Meegenomen uit Batavia, als slavin van de boekhouder, kon zij navertellen, hoe veertig Buginese slaafgemaakten op het schip, geankerd voor Banda, onder het roepen van 'amok' massaal in opstand kwamen, de bemanning verjaagden, het schip overnamen en verdwenen.

Dit fragment laat niet alleen het verzet zien, maar óók de bredere impact van de slavenhandel. Zonder toestemming hadden de officieren van de *Delfland* op reis van Java naar Banda de koers verlegd naar Zuid-Sulawesi, Bantaeng, om daar de groep van veertig slaafgemaakten in te kopen van de lokale VOC-posthouder. Ze waren geboeid aan boord gebracht. De officieren bekenden dat het 'sekerlijk gestoolen volkeren [moesten] zijn geweest' – ze waren vrij recent dus letterlijk *totslaafgemaakt*. De opstand laat zo zien hoe slavernij en slavenhandel van de VOC en haar dienaren, ook buiten de koloniale kerngebieden van de VOC doorwerkten in de oorlogen, mensenroof en de totslaafmakingen die het aanzwengelden.

De systematiek daarvan zien we terug in een derde fragment.

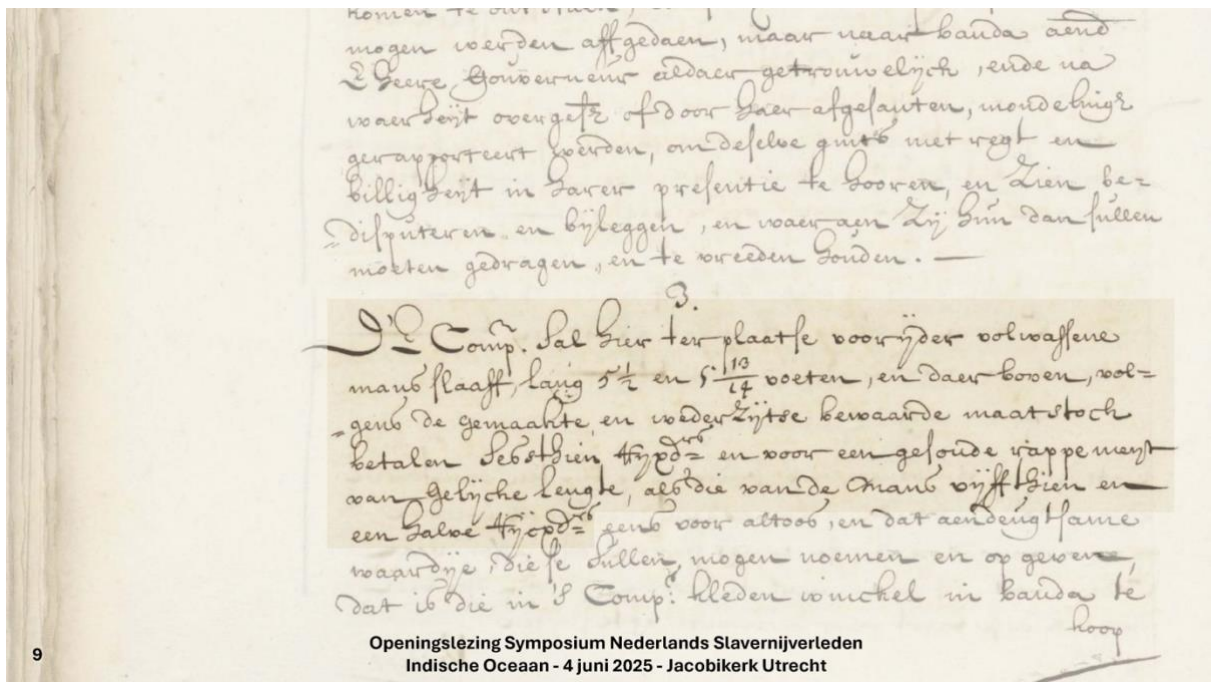

[Slide 7] In een contract – eufemistisch vredestraktaat genoemd – dat de slavenhandel moest bevorderen tussen de VOC, de orangkaja Lakoe van Keffing, het meest oostelijke punt van Seram, en de orangkajas van Onin in West-Papua.

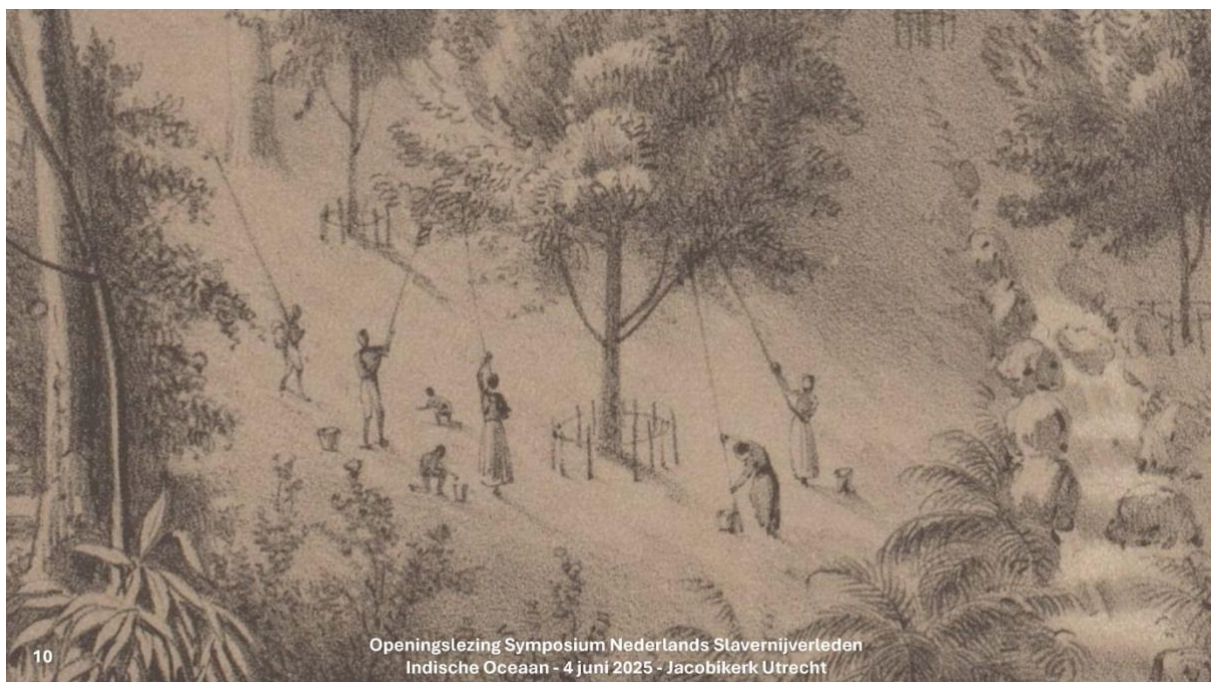

[Slide 8] Het legde de prijzen vast op basis van de *lengte* van slaafgemaakten. Voor een man of vrouw van circa één meter zeventig werd 16 rijksdaalder neergelegd. Voor iedereen die korter was, werd naar rato minder betaald.

In maar liefst drie versies werd gesproken over de maatstok.

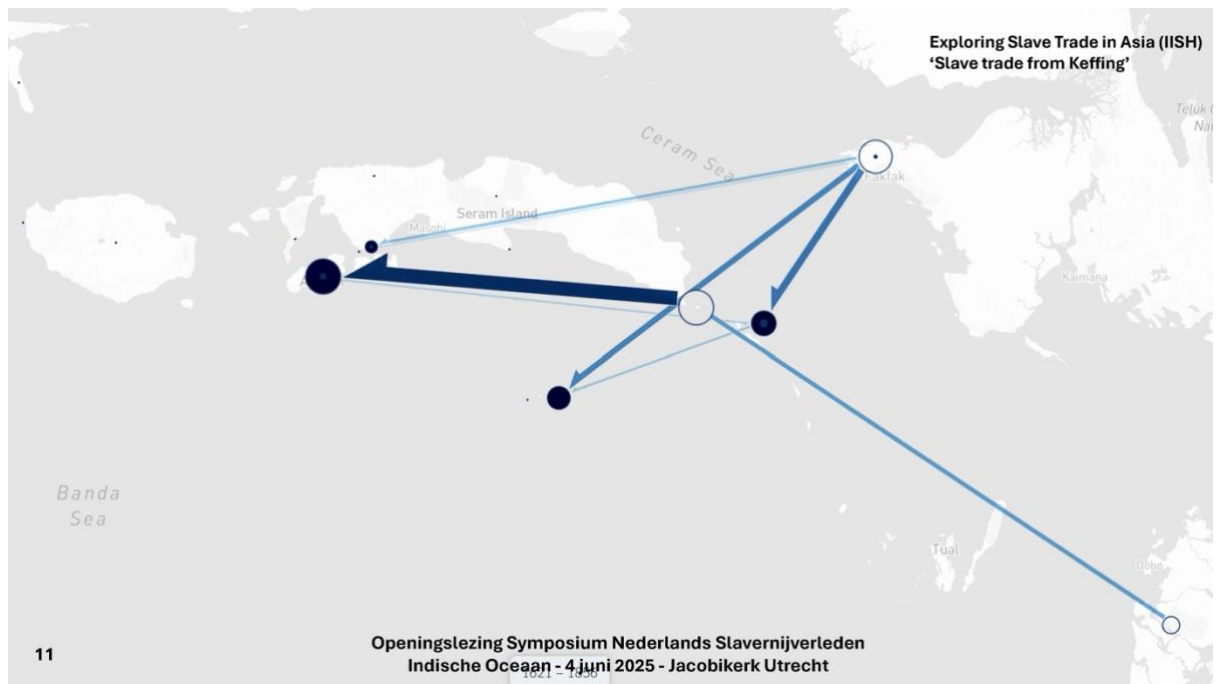

[Slide 9] Eerst dat 'die men daarvan zal maken'. Daarna dat een maatstok gemaakt was, voorzien 'met maleijse Characters' en dat deze 'aen haer [de orangkajas] gelaten' zou worden. Uiteindelijk werden twee maatstokken 'wederzijts bewaard' – door de orangkajas en de VOC.

[Slide 10] Deze regulering van de lengte van totslaafgemaakten was geen toeval, maar had direct economisch belang, zoals u kon zien in het werk van het nootmuskaat plukken op Banda.

Zo zien we in dit contract ook voorbij het directe gewelddadige optreden.

[Slide 11] We zien de sluipende impact van de VOC, bijvoorbeeld op lokale handelsgemeenschappen waarvan de handel al snel als lokaal, Aziatisch, niet-Europees weggezet kan worden.

[Slide 12] We zien tegelijkertijd, in de meetbaarheid, in contracten en in maatstokken voor geroofde mensen, ook de werking van *commodificatie*. We zien de koloniale of 'chattel' vormen van slavernij, en de impact daarvan op mensen, niet alleen op Banda zelf, maar tot ver daarbuiten.

Wereldwijde slavernijverledens herbezien

Historiografie [Slide 13]

Zo staat niet alleen Banda, maar breder ook de geschiedenis van slavernij in Azië in een ander licht. En daar wil ik het vandaag verder met u over hebben.

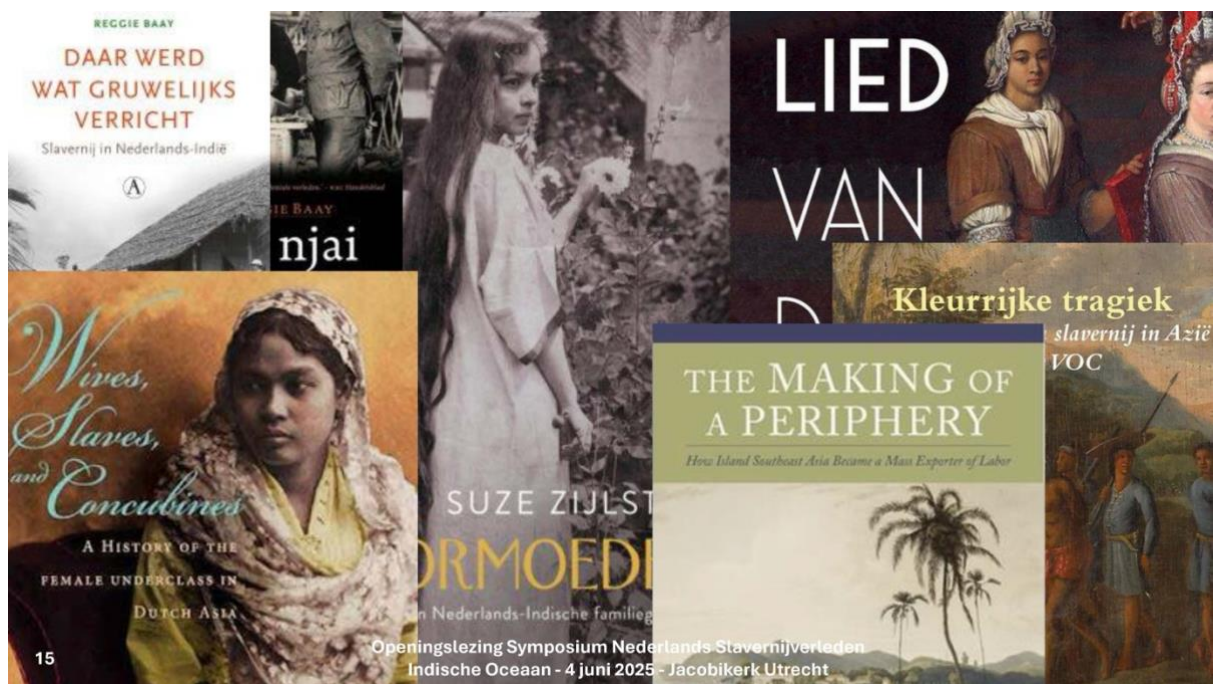
Ik zal dat doen door kort in te gaan op:

- i) de ontwikkeling van de geschiedschrijving (historiografie);
- ii) de vraag wat slavernij nu eigenlijk is en hoe we slavernij als fenomeen kunnen begrijpen;
- iii) hoe de VOC van slavernij gebruik maakte;
- iv) hoe zich dit verhoudt tot andere geschiedenissen van kolonialisme en dwang,
- v) om ten slotte, te eindigen bij wat de implicaties zijn voor ons hier vandaag.

Afgelopen decennia [Slide 14] is de aandacht voor het slavernijverleden opengebroken door nazatengemeenschappen. Dit is gepaard gegaan met een vernieuwing in de wetenschappelijke aandacht en manier van omgang met het slavernijverleden. En vervolgens ook tot een opleving van maatschappelijke aandacht, en zelfs maatschappelijk onderzoek (of onderzoek in opdracht), met name vanuit steden, provincies, de staat en zelfs stichtingen.

Verschillende van deze studies (met name Amsterdam, Utrecht, Staat en Slavernij) hebben laten zien dat het zinvol is om over 'koloniale slavernij' te spreken. Daarmee wordt zowel verwezen naar de wisselwerking tussen slavernij als systeem en kolonialisme in bredere zin, en via die weg ook naar andere instrumenten van exploitatie, dwang, ongelijkheden en doorwerkingen. Als ook naar de noodzaak om slavernij in een wereldwijd perspectief te plaatsen, waarin oog is voor de Atlantische wereld én slavernij in Azië.

Tegelijkertijd komen deze werelden nog niet gemakkelijk samen. [Slide 15] De inclusie van slavernij in Azië stelt het wetenschappelijk debat, maar ook het maatschappelijk begrip voor uitdagingen. Hoe moeten we slavernij in Azië begrijpen? En hoe moeten we dit plaatsen in het bredere slavernij- en koloniale verleden?

Het is in dit verband dat Banda – terecht – in het epicentrum van de revisie van de geschiedschrijving van kolonialisme, VOC en slavernij is gekomen.

[Slide 16] Recent onderzoek laat daarbij Banda zien als de erfzonde van de VOC en de Republiek, en het laat zien hoe Nederlands kolonialisme al direct geworteld was in ontvolking, verovering en uitbuiting. Het laat Banda ook zien als een vorm van plantageslavernij in Azië die vergelijkbaar was met de Atlantische Oceaan. En het heeft Banda zelfs tot geboortegrond en metafoor gemaakt voor de wijze waarop kolonialisme en kapitalisme, samenleving en de planeet als zodanig ontworcht.

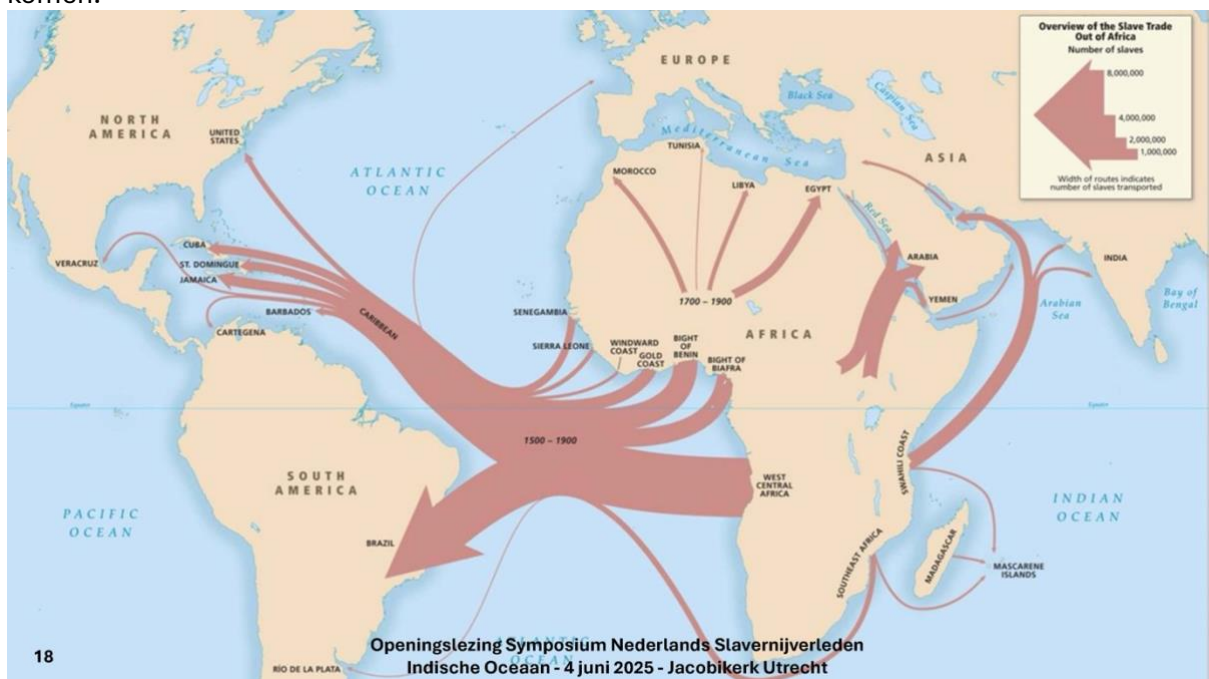
Dat is allemaal waar... en tegelijkertijd wil ik u vandaag dus uitnodigen om ook *vóórbij* Banda te denken.

[Slide 17] Niet omdat dit in tegenspraak is met de richting die de historiografie ingeslagen is. In tegendeel!

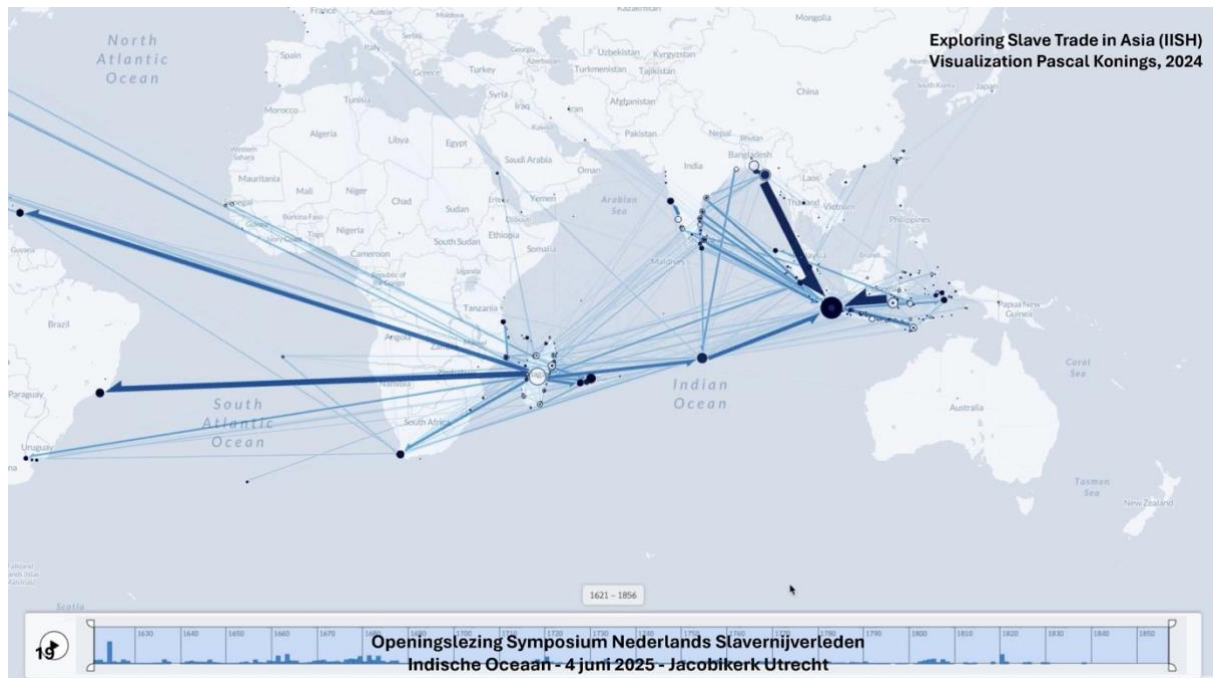
Maar omdat anders het gevaar dreigt dat ons begrip van slavernij in een 'Atlantische bubbel' gevangen blijft, waarin slavernij zoals op Banda gezien wordt als een 'Atlantische praktijk in Azië', en iedere variatie of verschijningsvorm van slavernij die daarvan afwijkt als 'anders' of zelfs als 'Aziatische vorm' van slavernij wordt weggezet. Dat bijt des te meer omdat in koloniale vertekeningen slavernij in Azië lang is weggezet als lokaal, huishoudelijker, milder en meer.

Het belang van het gesprek dat we voeren over slavernij in Azië, is dus om het begrip te redden van een nauwe, uitsluitende Atlantische invulling. Om tot een completer begrip van slavernij te komen.

[Slide 18] Want ja, slavernij ging over miljoenen Afrikanen – naar schatting 12,5 miljoen! – die naar de Amerika's zijn gedeporteerd; gebrandmerkt, vercommodificeerd, ontmenselijkt.

En het gaat óók over de Bengalezen die na deportaties door de vorst van Arakan, vanuit Mrauk U werden doorverkocht of illegaal geroofd door de VOC, om over even zo grote afstanden naar Batavia en Banda te worden vervoerd.

[Slide 19] ¹ En om de geroofde mensen die vanuit plekken als Papua tot Madagaskar, India tot Oost-Afrika, naar Indonesië, Zuid-Afrika, Sri Lanka, India, Taiwan en elders werden gevoerd.

We weten op basis van schattingen dat alleen al naar het VOC wereldrijk waarschijnlijk minstens een miljoen slaafgemaakten via lange-afstandsslavenhandel vervoerd moeten zijn in de zeventiende en achttiende eeuw. Hoeveel de totale omvang van de slavenhandel in Azië moet zijn geweest, weten we niet.

We zien hier al wél de meervoudigheid van de lange-afstandsslavenhandel die heel Azië verbond, op basis van zo'n 4.000 slavenreizen, met 300.000 slaafgemaakten, die in een eerste verzameling van het *Exploring Slave Trade in Asia* project bijeen zijn gebracht. Dit beslaat mogelijk nog maar 5 procent van het geheel. Hier is dus werk aan de winkel.

¹ De visualisatie van de slavenhandel in Azië is te vinden op de ESTA website:
<https://exploringslavetradeinasia.com/maps.php>. Voor het filmpje in de presentatie, zie hier:
<https://exploringslavetradeinasia.com/example1.html>

Slavernij begrijpen?

20

Openingslezing Symposium Nederlands Slavernijverleden
Indische Oceaan - 4 juni 2025 - Jacobikerk Utrecht

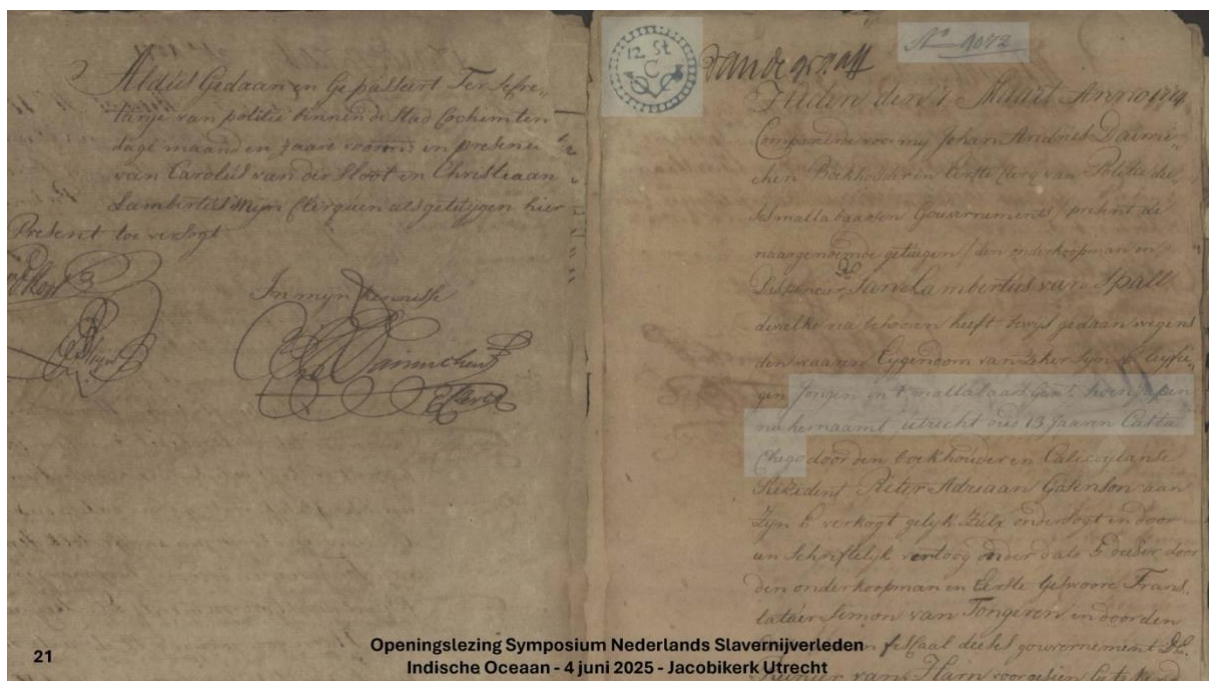
Roger Ruhlessin,
Moving - Birds 2 Paradise

Slavernij begrijpen?

[Slide 20]

Maar hoe moeten we deze wereld van slavernij in Azië begrijpen? Hoe bestonden deze slavenhandel en de koloniale slavernij náást of in wisselwerking met de enorme diversiteit van andere vormen van onvrijheid waarvan we weten dat deze in samenlevingen in Azië ook bestonden?

Hier is het nuttig om stil te staan bij het raamwerk van waaruit we vormen van slavernij en dwangarbeid kunnen begrijpen vanuit een perspectief dat níét uitsluitend plaats- of tijdgebonden is. Zo is het dus niet zinvol om te spreken van een 'Atlantische slavernij', of een 'Aziatische slavernij', of de vermeende verschillen daartussen, maar bezien we de verschillende vormen van slavernij ín een plaats, samenleving of periode. We zien dan verschillende manifestaties van slavernij, die zowel in de Atlantische als Aziatische wereld voorkomen.

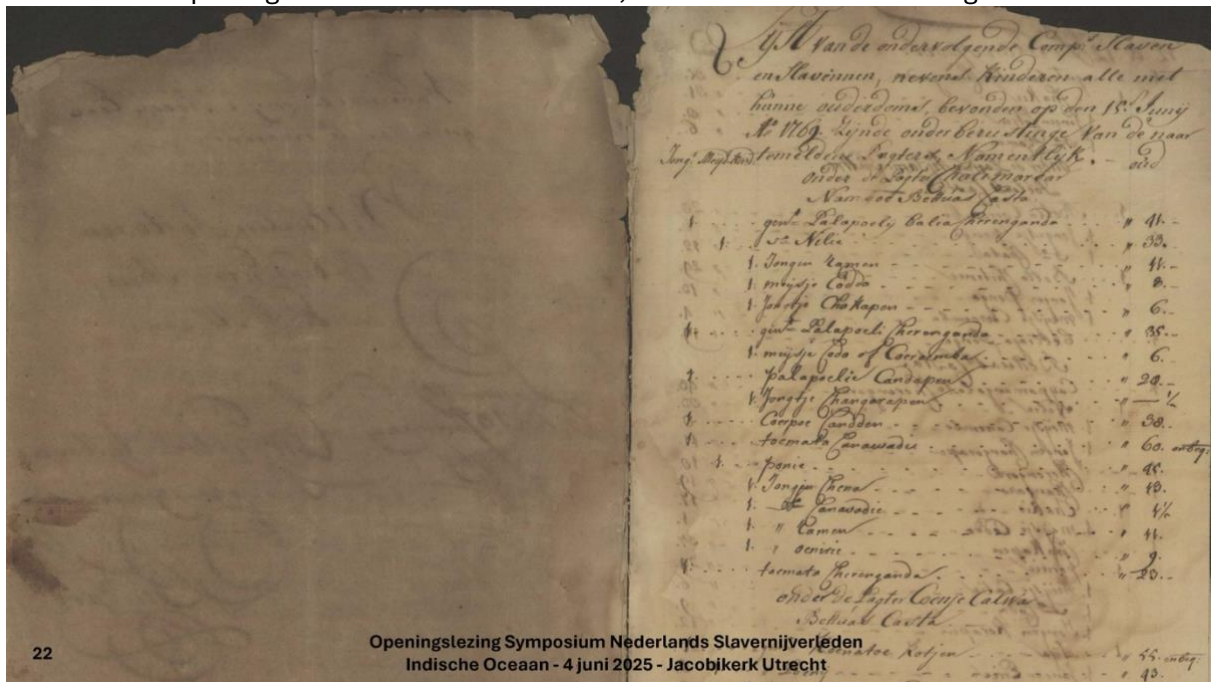

21

Openingslezing Symposium Nederlands Slavernijverleden
Indische Oceaan - 4 juni 2025 - Jacobikerk Utrecht

Slavernij kunnen we dan definiëren als: [Slide 21]

- Een claim op het 'bezit' van iemand – fysiek en lichamelijk.
Dit werd door de VOC bijvoorbeeld geregistreerd en gereguleerd in eigendomsbewijzen en overdrachtsakten, zoals deze *Akte van Transport* waarin de 'Chego' jongen genaamd Koenjapen aan Lambertus van Spall werd overgedragen en hernoemd tot 'Utrecht'. Dat was niet toevallig, want Van Spall was afkomstig uit Utrecht, en niet in de Jacobikerk gedoopt, maar in de St. Catharinakerk.
- En een claim op het 'gebruik' van iemands arbeid, dienstbaarheid of aanwezigheid.

[Slide 22] Dat ze hier in het 'Conquest van Paponetty', waar de VOC bij verovering in het zuidwestelijk India (Malabar, Kerala) niet alleen grondgebied overnam, maar ook de slaafgemaakten die óp het land leefden, omdat slavernij hier inhield dat specifieke gemeenschappen van slaafgemaakten waren gebonden aan het land, gekoppeld aan beschikbaarheid en werk. De VOC verpachtte daar niet alleen het land waarover zij hier heerschappij uitoefenden, maar ook de slaafgemaakten, aan lokale ondernemers.

Om de vormen van slavernij die we zien te begrijpen, moeten we dus kijken naar de *manier waarop* deze claims op bezit of gebruik *georganiseerd* zijn.

[Slide 23] Zo kunnen deze claims *volledig* of *gedeeltelijk* zijn, maar ook *permanent* of *tijdelijk*. En dit kan gepaard gaan met regels rond de *verkoopbaarheid*, maar ook de *verplaatsbaarheid* van de slaafgemaakte.

Vormen van slavernij – variërend van schuld-, kaste- tot *chattel* slavery – bestaan dan uit verschillende variaties waarin deze elementen zijn samengesteld. Zo is *schuldslavernij* vaak een tijdelijke claim op arbeid voor het aflossen van een schuld. Terwijl vormen van *kastenslavernij* vaak geworteld zijn in permanente claims op *bezit* én *dienstbaarheid*, gebaseerd op iemands etnisch-sociale achtergrond; soms zijn deze slaafgemaakten ook gebonden aan land.

Voor deze vormen van slavernij is *verkoopbaarheid* complex. Slaafgemaakten kunnen niet altijd verkocht worden; maar schuld en land soms wel, en daarmee kunnen ook claims op of bezit van slaafgemaakten worden overgedragen. Nog complexer wordt het met *verplaatsbaarheid*. In veel (maar niet alle) samenlevingen is het verkopen én verplaatsen van slaafgemaakten op basis van schuld of kasten formeel niet toegestaan (hoewel dit in de praktijk toch vaak gebeurt), omdat ondanks de onvrijheid deze slaafgemaakten toch als deel van de samenleving werden beschouwd.

In gecommificeerde varianten van slavernij, *chattel slavery*, komt het geheel in extreme vorm samen: mensen zijn bezit, volledig dienstbaar, verkoopbaar én verplaatsbaar. Een belangrijke herinnering daarbij is dat dit *formeel* georganiseerd kon zijn, door staten en overheden. Maar het kon ook *informeel* door praktijken die niet bij wet vastgelegd zijn, maar wel door mensen in stand gehouden worden. Zoals na de ‘formele’ afschaffingen wereldwijd toenemend het geval was in de overgang naar ‘moderne slavernij’.

Slavernij en de VOC

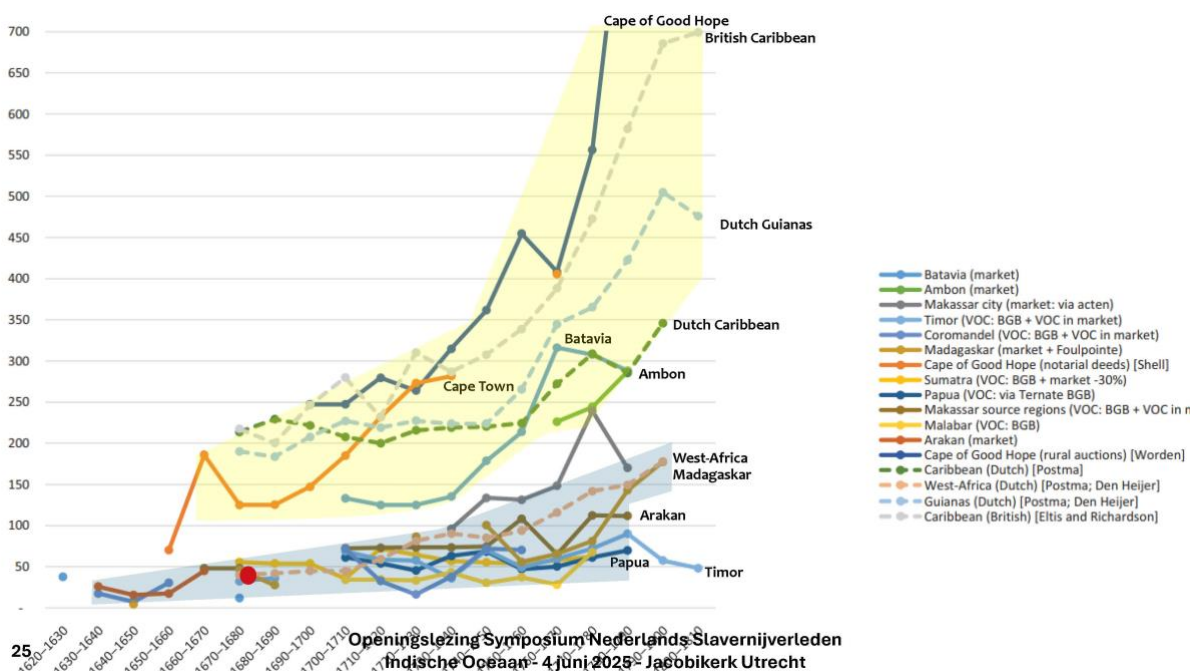
24

Openingslezing Symposium Nederlands Slavernijverleden
Indische Oceaan - 4 juni 2025 - Jacobikerk Utrecht

Beatrice Glow,
Spice Routes/Roots Series

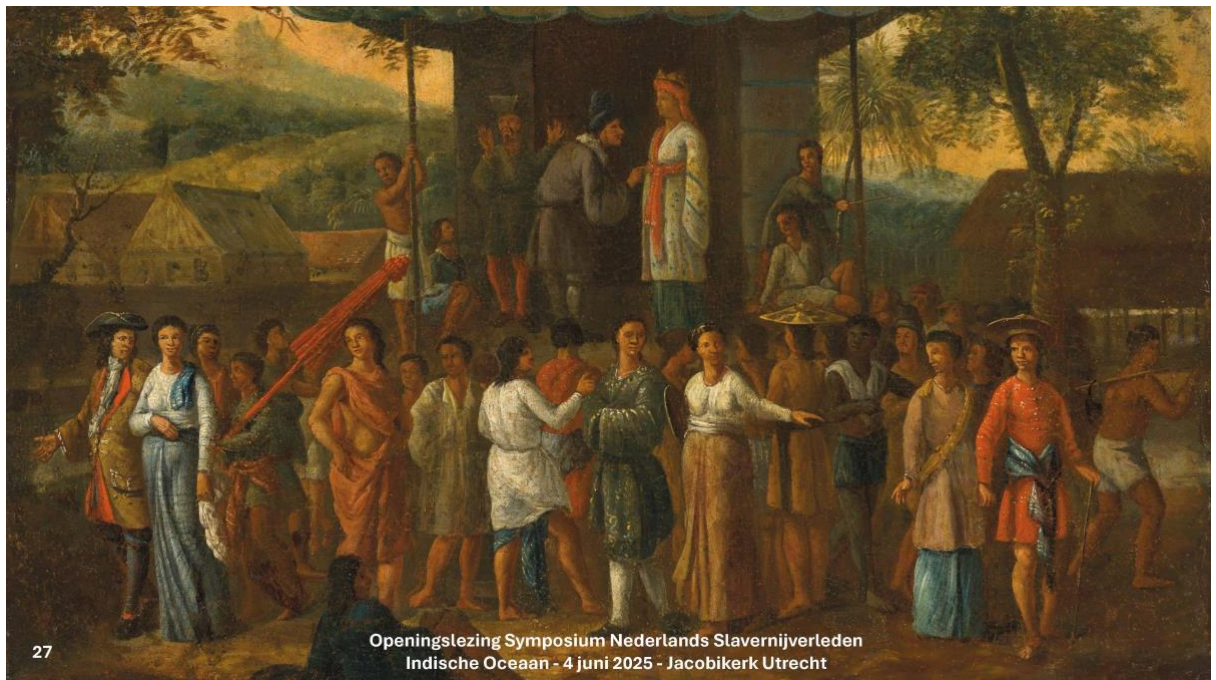
Slavernijgeschiedenissen onder de VOC [Slide 24]

De Europese koloniale slavernij was misschien dus niet volledig uniek in de wereldgeschiedenis, maar door het geformaliseerde, monolithische, extreem gecommuniceerde karakter, én door de enorme schaal die in gang gezet werd met de Europese koloniale expansie, wél van ongekende aard.

De VOC was daarin géén kleine speler. [Slide 25] De omvang van de bevolkingen van slaafgemaakten in VOC-gebieden was vergelijkbaar met die in Nederlandse Atlantische gebieden. De ‘vraag’ naar slaafgemaakten in VOC-gebieden was zo groot dat zelfs de prijsniveaus in de Nederlandse slavenhandel in Azië vergelijkbaar waren met de Atlantische Oceaan.

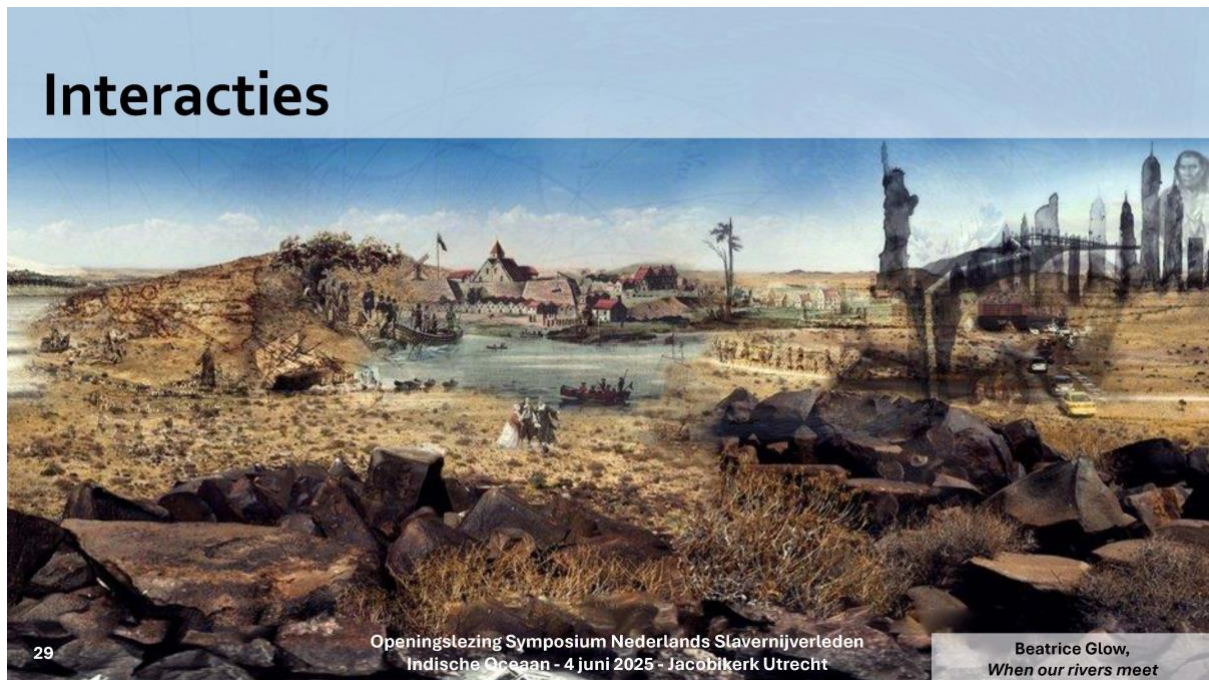
Het ging daarbij dus primair om koloniale slavernij met alle hardheid waarmee dat doorgaans wordt geassocieerd. [Slide 26] Slaafgemaakten werden onder de VOC ingezet voor zwaar werk, economisch productief, in de goudmijnen van Silida, scheepsbouw, reparatie (de grote groepen die nodig zijn om schepen op hun zij te houden), laden en lossen, bouwen aan grachten, wegen en fortificaties, de teelt van suikerriet, het branden van arak.

De VOC bemoeide zich actief én op grote schaal met de slavenhandel. [Slide 27] De VOC administreerde, faciliteerde en reguleerde zelfs de slavenmarkt. U ziet hier een openbare verkoop van slaafgemaakten in de Ommelanden van Batavia, met op de voorgrond vermoedelijk de landdrost, de VOC-dienaar die de buitengebieden van Batavia bestuurd. En die opdracht gaf voor dit schilderij.

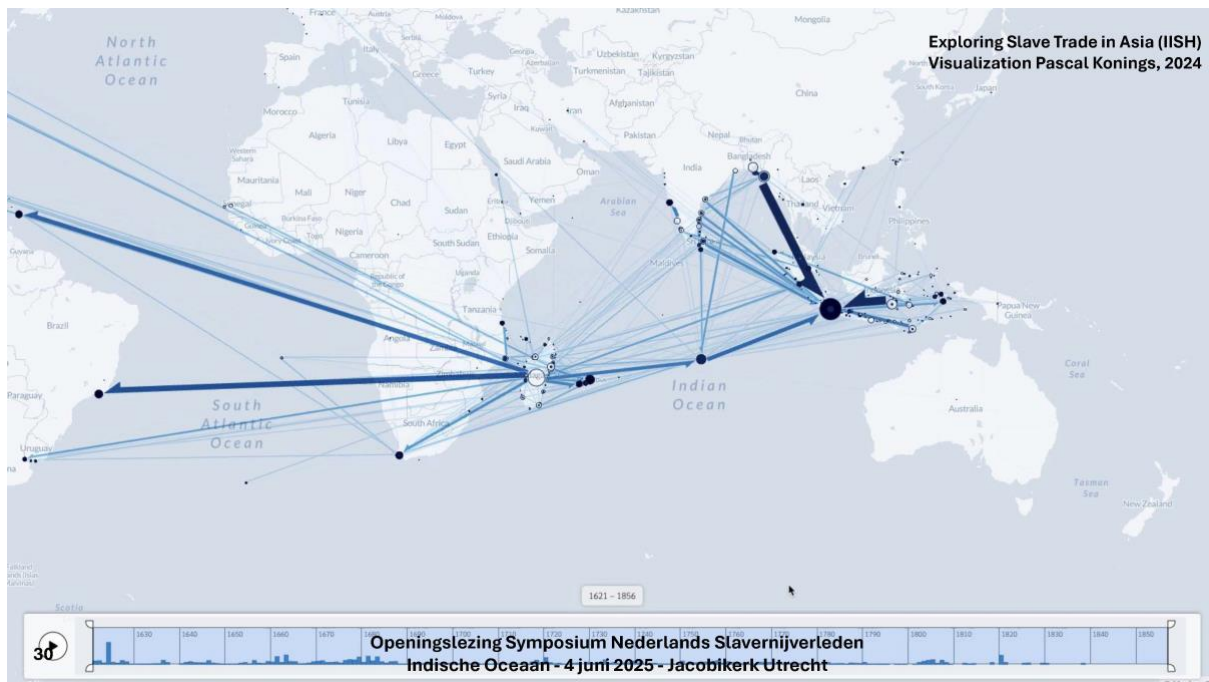
De VOC was ook zelf een actieve en grootschalige slavenhandelaar. [Slide 28] U ziet hier VOC-slavenhandel met Portugees-Arakanese handelaren die mensen uit Bengalen roofden en verkochten, en hen naar onder andere Batavia en Banda vervoerden. En om de ontmenselijkende implicaties van het begrip ‘commodificatie’ door te laten dringen: we weten dat in deze periode ook in Azië slaafgemaakten gebrandmerkt werden. Zo werden de 3.700 slaafgemaakten die in 1662 van Zuid-India naar Sri Lanka waren vervoerd – ik citeer – ‘met een cleijn silver Compagnies merckjen op de groote van een stuijver gebrant, de mans en jongetjes op de rechte dije, en: de vrouwen en meijsjens op de rechte arm’.²

Interacties [Slide 29]

Tegelijkertijd exploiteerde de VOC, zoals we hebben gezien, ook het bredere spectrum aan vormen van slavernij en andere systemen van dwang. Dit bestond náást en in wisselwerking met elkaar.

² De VOC archieven zijn voor het gedeelte dat ‘Overgekomen Brieven en Papieren’ wordt genoemd (de archieven die vanuit Azië werden gekopieerd en overgestuurd naar de Republiek) gemakkelijk te doorzoeken via het [GLOBALISE](https://transcriptions.globalise.huygens.knaw.nl/detail/urn:globalise:NL-HaNA_1.04.02_1234_0594) project. Voor deze verwijzen, zie: https://transcriptions.globalise.huygens.knaw.nl/detail/urn:globalise:NL-HaNA_1.04.02_1234_0594

[Slide 30] Enerzijds omdat verschillende regimes van totslaafmaking – van oorlogen tot mensenroof, van schuld tot kaste, veroordeling en geboorte – de multi-directionele, lange-afstandsslavenhandel voedde die de wereld van de Indische Oceaan, Indonesische Archipel en Oost-Azië met elkaar verbond – van Bali tot Nias, van Timor tot Zuid-China, van Myanmar tot Mozambique.

Anderzijds omdat naast slavernij ook andere vormen van dwang werden gebruikt, van gevangenaarbeid, tot contract- en corvée-arbeid. [Slide 31] De VOC gebruikte al vroeg de lokale bevolkingen op Sri Lanka, in de Molukken en op Java, die niet tot slaafgemaakt werden, maar wel als koloniale onderdaan werden beschouwd, direct van de VOC of van onderworpen vorsten, voor verplichte herendiensten en productie van gewilde mondiale handelsproducten. Deze corveestelsels hadden een direct en enorm economisch, koloniaal belang.

Corvee klinkt daarbij misschien onschuldig. [Slide 32] Zacht als de kleuren waarmee Banda werd afgebeeld. Maar corvee hield in dat gedwongen gewerkt moest worden in kaneelteelt, productie van koffie of specerijen, het laden en lossen van schepen, houtkap, het uitdiepen van kanalen. Corveearbeiders, zoals de kaneelschillers op Sri Lanka en de houtkappers op Java, werden vaak door soldaten naar hun verplichte arbeid geleid. Weigering leidde tot lijfstraffen of verbanning.

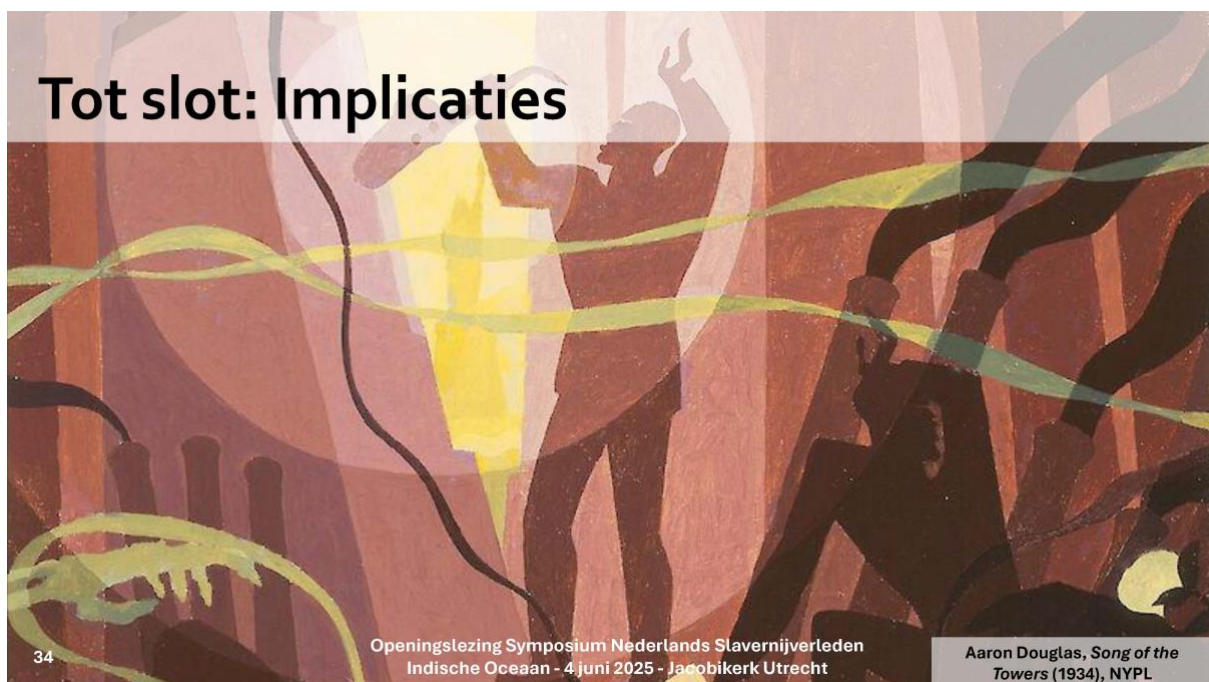
Volgen we deze geschiedenissen over tijd, dan zien we dat de afschaffingen van slavenhandel en later slavernij leidden tot nieuwe, haast onvoorstelbare expansies van koloniale dwang.

[Slide 33] De VOC-corvéestelsels werden het bekendere Cultuurstelsel van de negentiende eeuw. Met de privatisering van de koloniale economie in de tweede helft

van de negentiende eeuw werd steeds zwaarder geleund op dwang door *contractarbeid*. Contractarbeid was niet toevallig de oplossing voor de transitie in de koloniale economie in Azië én voor de afschaffing van slavernij in de Atlantische wereld. In Nederlands-Indië ging dit gepaard met de ontginningen van plantagegebieden en de aanleg van infrastructuur die door de koloniale staat werden uitgevoerd met afgedwongen herendiensten én gevangenenarbeid. De ontmanteling van het Cultuurstelsel werd opgevolgd door een explosie van het straffenstelsel die de veroordeelde dwangarbeiders voor deze koloniale industrie moesten opleveren.

Zo schakelde de koloniale exploitatie tussen dwangsystemen, terwijl de slavernij die in gekoloniseerde samenlevingen bleef voortbestaan door de formele afschaffingen ondergronds ging, informeler en onzichtbaarder werd. Hier zien we de transformatie tot ‘moderne slavernij’.

Implicaties [Slide 34]

En zo krijgen we – vanuit Banda, maar ook uit de verhaallijnen daar ver voorbij – zicht op de bredere dynamiek van de (Nederlandse) geschiedenis van slavernij en kolonialisme in Azië. Daarbij wordt zichtbaar dat de Atlantische en Aziatische geschiedenissen van slavernij niet tegenover elkaar staan, maar dat het gaat om verweven geschiedenissen.

We zien geen zachte kleuren, geen milde slavernij, maar we zien koloniale slavernij die grote gelijkenissen toont, hoewel ze in verschillende regio's en perioden soms anders uitpakten. We zien de interacties met andere vormen van slavernij: op basis van schuld, kasten, roof, veroordeling en meer. Ook dát is slavernij. Deze slavernijstelsels waren niet apart en geïsoleerd, maar raakten *door de slavenhandel* verbonden met het uitdijende stelsel van koloniale slavernij.

We hebben ook gezien hoe deze slavernijgeschiedenissen zich verhielden tot andere vormen van arbeidsdwang en koloniale exploitatie. Die bestonden naast elkaar én ze volgden elkaar op.

Met deze inzichten worden grote stappen gemaakt, en tegelijk staan we nog maar aan het begin, en blijven veel vragen openstaan. Hoe verhielden verschillende slavernijregimes en de opeenvolgende vormen van koloniale arbeidsdwang zich dan precies? En hoe vergaand heeft het kolonialisme daarmee lokale samenlevingen beïnvloed? Kunnen we het effect daarvan op mensen die dit ondergingen, maar ook hun strategieën van verzet daartegen beter in kaart brengen? Kunnen we de levens en stemmen van slaafgemaakten beter horen?

Dat dit mogelijk is, is duidelijk, want hoewel vervormd en soms vervaagd, we vinden de stemmen en levens van slaafgemaakten, contractarbeiders, koloniale onderdanen en vele anderen volop terug in koloniale archieven, en daarbuiten. Het is tijd om deze beter zichtbaar te maken, en de inzichten die ze verschaffen te gebruiken om de koloniale, mondiale én lokale geschiedenissen te herschrijven.

Dat kan helpen om grote vragen te beantwoorden: hoe beïnvloeden ontwikkelingen in Azië bijvoorbeeld ontwikkelingen in de Atlantische wereld en Europa? En andersom? En hoe leidden deze geschiedenissen tot de doorwerkingen van slavernij en kolonialisme in latere perioden en tot in het heden? Wat was de doorwerking in ‘moderne slavernij’, maar ook bijvoorbeeld in racialisering en langdurige wereldwijde ongelijkheden?

Het is tijd om dat verder in kaart te brengen, niet door geschiedenissen apart te zetten, of op één hoop te gooien, maar juist door ze in hun onderlinge verband, in de gemeenschappelijkheid én eigenheid beter te bezien.

Dank voor uw aandacht!